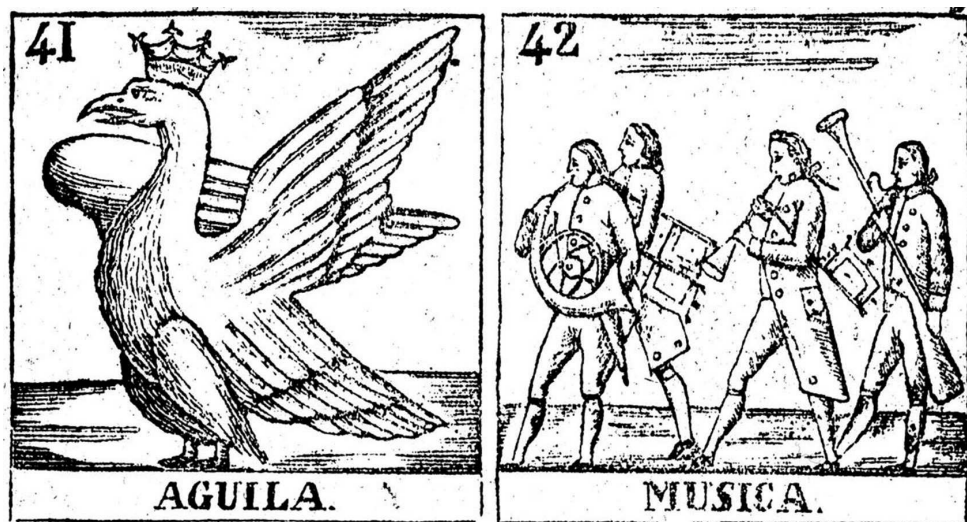

LA TROMPA

Xavier Orriols

A nivell iconogràfic, la trompa és l'instrument musical segurament amb més presència a la vida quotidiana d'una bona part dels habitants del planeta, perquè en l'alemany *posthorn* o trompa de postilló s'inspira el logotip o símbol mundial del servei de correus. Als principats alemanys, des del segle XVI i fins a l'extensió arreu del país del servei de ferrocarril, l'arribada del carruatge del correu s'anunciava amb curtes melodies d'aquest petit instrument. Alguns motius d'aquestes diminutes fanfàrries van ser utilitzats per alguns compositors des del Barroc, amb Johan Sebastian Bach al davant, i fins al Romanticisme.

Però la trompa que ens interessa ara i ací és més voluminosa. Es tracta de la també funcional trompa de cacera, utilitzada des de molt antic a la veïna França i introduïda a partir del segle XVII en composicions, però com un element extern per donar determinats aires pastorals especialment en òperes.

Estem parlant, òbviament, de la trompa natural, perquè els pistons no se l'hi incorporaren fins ben entrat el segle XIX.

El pas del Barroc al Classicisme ha estat poc estudiat en el cas català; tanmateix, l'aparició de les trompes es produeix cap a la dècada dels anys trenta del segle XVIII (al 1724 ja n'hi ha de documentades a Tarragona) i a la meitat del segle ja era present a les capelles de música d'arreu del país, amb el posterior desplegament d'aquell gènere que algú ha anomenat «música de trompes i violins», papers en els que certament les trompes naturals executen partitures força senzilles. Segons les iconografies de l'època es fan sonar encara amb els pavellons enlaire, com a les caceres.

En aquests anys els músics de vent de les capelles de les catedrals i esglésies, fora dels temples es constituïen en cobles per fer música de carrer en processons, seguicis i

també danses i acompanyament de gegants i figures, formacions que ven permetre la vigència de les xirimies o ministrils fins ben avançat el segle XIX. Les trompes aviat es van ajuntar a aquestes formacions que ara anomenariem «populars», perquè en aquest temps es fa distinció entre els músics professionals, sobretot violinistes vinculats al teatre i música d'espais tancats, i dels músics que són professionals d'altres oficis, generalment teixidors i paraires, que integren la majoria de capelles parroquials del país i que actuen a l'església però també al carrer.

La presència de la trompa és ben documentada tant per les partitures de les composicions de tota mena, sagrades i profanes, com pels honoraris que percebien els intèrprets. També és palesa la presència de constructors autòctons com la factoria de Narcís Coll d'Igualada o les fabricades pel luthier olotí Francisco España, establert a Barcelona.

CONTRAPÀS LLARCH A LA USANSA EMPURDANESA.

La presència de trompistes en les bandes de ministrers i formacions de ball és més difícil de documentar, encara que ni ha partitures que avalen la seva presència. És prou determinant però el testimoni iconogràfic. A l'Arxiu Històric de la Ciutat de Barcelona, hi ha un plafó policrom, datat el 1769, que mostra una processó de Corpus on apareix una banda de ministrers composta per dues tarotes, un sac de gemecs, una trompa i un baixó.¹ És també emblemàtica l'agrupació o cobla rústega que mostra el gravat que encapçala diverses edicions vuitcentistes del contrapàs llarg. A banda i banda dels balladors hi apareixen els sonadors de trompa, sac de gemecs,

violí o viola, flabiol i tamborí, tarota i baixó.

En l'auca de la processó de beatificació de sant Josep Oriol de 1807, un trompista (potser dos) encapçala la banda de nou ministrers que acompanyen l'àliga de la ciutat. Hi ha altres representacions de la mateixa època i de posteriors que mostren com la trompa s'incardina en les incipients bandes de música que substitueixen els ministrers, i és l'únic instrument que s'hi manté, a més de la plena presència en les nodrides bandes militars.

Per això, per la seva versatilitat i la seva bellesa del so, s'incorpora a les

bandes de música de tant ressò popular al país, a més, és clar, de formar part de la privilegiada nòmina instrumental de l'orquestra simfònica. Amb la restauració en els darrers anys de les formacions de ministrers, la trompa, tant la natural com l'evolucionada, hi ha tornat a fer acte de presència, si bé tímidament, a Tarragona, a Barcelona, a Vilanova i la Geltrú, en formacions a les quals, més enllà de l'aportació d'un so, llunyà, misteriós i evocador, hi suma l'elegància d'una perfecta bellesa circular.

Nota

1. Vegeu *Història de la Música Catalana, Valenciana i Balear*. Barcelona: Edicions 62, 1999. Vol. II, pàg. 16.

87

INSTRUMENTS

xaloc música

FOLK DE LES ILLES BALEARS

contactes: tel 0034 971 662 737
e-mail xalocmusica@hotmail.com
www.mallorcaweb.net/xalocmusica

discografia:
Xaloc Música (1992)
Camins i Rondalles (1997)
Mihrayan (2000)
Capicua (2002)
Sort (2003)

Airecel

el seu nou disc

ANUNCIA'T!

Caramella. Revista de música i cultura popular

Sortim al gener i al juliol!

Difusió arreu dels Països Catalans

Tel. de contacte:
647840001